

ETICA ȘI SPECIALISTUL SECOLULUI XXI

Viorelia LUNGU

dr., conf.univ., Universitatea Tehnică a Moldovei

***Adnotare:** Fiind în prezenți în Societatea Cunoașterii unde Universitatea are un rol primordial în pregătirea specialistului în devenire, se insistă pe formarea competențelor necesare și asigurarea unei educații adecvate rigorilor timpului. Astăzi, suntem marcați de era tehnologiei care ne-a schimbat modul de viață, dar și constatăm faptul că, suntem „prinși” în problematica lumii contemporane (ecologică, ritmul accelerat al schimbării etc.). Situația dată, confirmă necesitatea axării pe Etica profesională ca domeniu în pregătirea managerilor/inginerilor, pentru a înțelege că nu doar norma, ci și responsabilitatea este importantă, pentru a supraviețui ca civilizație, deoarece problemele reclamă recursul la etică și morală. În concluzie, modelul de specialist pe care trebuie să-l producă universitatea, este de a fi angajat într-o rapidă schimbare: de la un utilizator de cunoștințe și tehnici la un inovator, creator de noi tehnici, aplicator de cunoștințe dar și de comportament etc. Iar disciplinele socio-umane, educă specialistului în devenire faptul că, știința, dezvoltarea tehnicii etc., sunt pentru om – paradigmă universală și nu invers.*

Cuvinte cheie: etică, etică profesională etc.

Misiunea universității, în Societatea Cunoașterii, este de a transmite, a valorifica și a produce cunoștințe, în scopul adaptării la cerințele și provocările actuale ale societății, formând competențele necesare, promovând calitatea.

Confirmarea celor spuse pot fi identificate în *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” din Republica Moldova* [1] ce evidențiază că, educația are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere.

Rezultatul acestor acțiuni este remarcat de prof. dr., ing. **A. Hadăr** [2], **când afirmă că**, trebuie să pornim de la principiul potrivit căruia, **educația este forța motrice a creșterii economice**, a ridicării standardului de viață și a bunăstării sociale.

Iar, Dorogan V., și Todos P. consideră că, obligațiunea supremă a societății față de tineri este asigurarea unei educații adecvate rigorilor timpului [3, p.11].

Prezentul determină faptul că, „epoca noastră este una a postdatoriei, în care oamenii recunosc nevoia unei etici minimale, a unei datorii slabe, și norme liberale, pluraliste, pragmatice, care să facă posibilă existența societății postmoderne. Ceea ce se invocă, după cum susține C. Lazări, este nu norma, ci responsabilitatea necesară [4, p.97], fapt ce confirmă importanța axării pe Etica profesională ca domeniu în pregătirea managerilor/inginerilor.

În opinia lui Polin, etica, în sensul cel mai larg, se prezintă mai întâi ca un ansamblu de semnificații și de valori destinate a descrie, a înțelege, a defini acțiunea omului prin care el se impune și se situează în libertatea sa, în raport cu ceilalți oameni și cu lumea [5, p.101]

F. Paulsen definește etica ca știința valorilor care dau vieții valoare absolută, a normelor și puterilor voinței și acțiunii, pe care se sprijină realizarea acestora [apud 6, p.139]. Orice teorie completă a vieții morale cuprinde, atât o teorie a valorilor, cât și o deontologie [7, p.139].

Etica este considerată știință a comportamentului, moravurilor; studiu teoretic al principiilor care guvernează problemele practice, ansamblul regulilor de conduită acceptate de către o comunitate anumită, reguli care sunt fundamentate pe distincția dintre bine și rău [8, p.9].

Etica profesională ca domeniu al cunoașterii științifice/filosofice, actualizează și valorifică dimensiunea profesională/pragmatică a eticii. [9, p.97],

Etica, Etica profesională și deontologia inginerului – sunt domenii ale investigației științifice, sunt cursuri universitare, axate pe comportamentul persoanei, conducătorului, cetățeanului, managerului [10, p.12]

L. Roșca menționează că geneza eticii profesionale poate fi reflectată prin analiza corelatului normelor și cerințelor morale cu diviziunea muncii, cu diversificarea activității social-utile a omului. [11, p.13]

Etica, comportamentul moral este o necesitate evidentă, fapt accentuat de *Andre Malraux și G. Lipovetsky, când susțin*: că pretutindeni revitalizarea valorilor și spiritul de responsabilitate sunt invocate ca imperativul numărul unu al epocii noastre, sfera eticii a devenit oglinda privilegiată în care se descifrează noul spirit al timpului, *secolul XXI va fi moral/etic sau nu va fi deloc* [apud 12 , p.4], concretizând faptul că nu vom supraviețui ca civilizație.

Din cele menționate mai sus, se conturează o dilema: progresul tehnico-științific are aspect doar pozitiv sau și negativ? Sau: suntem beneficiari sau victime?

Progresul tehnico-științific se definește ca fiind punerea în aplicare a tuturor cuceririlor științifice și tehnice care au la bază cercetarea, dezvoltarea, creativitatea și inovarea, în scopul ridicării nivelului tehnic, al dezvoltării proceselor tehnologice, a eficientizării proceselor de muncă [13].

Beneficierea de noi sisteme de comunicare, perfecționarea mijloacelor de muncă, a tehnologiei de producție, de transport, s-a făcut posibilă datorită ingineriei, a noilor tehnologii care ne remodelează spectaculos viața.

Schimbarea inevitabilă care ne-o aduce acest proces tehnologic, scoate în evidență aspectele Pozitive ale Progresului Tehnico-Științific, dintre care reliefăm următoarele direcții:

- Progresele tehnologice au ajutat companiile și organizațiile să *economisească timp și costuri* de producție, prin internet rapid. În trecut, numai companii mari își puteau permite accesul la Mass-Media pentru publicitate, ajungând la o piață țintă mai rapid. Astăzi, cu ajutorul tehnologiilor avansate, o organizație mică poate utiliza cele mai avansate instrumente de marketing pe internet cu un buget mic.

- *Rețele sociale*. Tehnologia modernă a făcut simplă socializarea.

- *Comfortul personal.* Noua tehnologie arhitecturală a îmbunătățit tipurile de locuințe pe care le construim astfel, existența inovațiilor ne ușurează viața.

- *Progresul tehnologic în medicină* și îngrijirea sănătății, duce la prelungirea speranței și a duratei de viața a omului. Astfel, prin avansul tehnologic, profilul molecular specific al unui pacient va dicta tratamentul acestuia, iar acesta va beneficia de medicamentul potrivit, la momentul potrivit [14].

- *Tehnologia modernă de transport* face foarte ușoară deplasarea pe distanțe lungi și în un timp rapid.

Conștientizăm însă că suntem în același timp și victimele ale acestei dezvoltări. Ca aspecte negative ale Progresului Tehnico-Științific evidențiem:

- *Datorită supraîncărcării de informație,* managementul timpului este evident, anumite medicamente cu aceleași componente contrafacute, ca modalitate de plagiere, radiație în urma utilizării excesive a tehnologiilor - afectează grav sănătatea omului și conduce la boli majore.

- *Impactul asupra omenirii,* dependența de noile tehnologii. Omul nu mai are nevoie să gândească, nu mai face calculul mental și nu-și mai dezvoltă memoria. Izolarea socială este în creștere, oamenii petrec mai mult timp jucând jocuri video, neglijând viața lor reală.

- *Consecințe asupra mediului.* Poluarea excesivă și defrișarea; afectarea florei și faunei prin urbanizarea excesivă au pus o presiune asupra resurselor pământului. Pentru a avea o dezvoltare durabilă, resursele trebuie să fie conservate în beneficiul generațiilor viitoare.

- *Impact asupra pieții muncii.* Tehnologia modernă a înlocuit multe locuri de muncă. Exemplu: multe firme de ambalare și-au robotizat liniile de producție pentru a crește producția și eficiența. Omul devine ineficient.

Erich Fromm în cartea „Anatomia distructivității umane” abordează problema globală a distructivității din perspectiva agresivității și vine cu diferite exemple a utilizării tehnologiilor în distruderea umanității (arme, scaune electrice etc.) [15]

În acest sens, Skinner examinează motivele pentru construirea bombei, camerei de gazare, cau scaunul electric, direct legată de

tehnificarea distrugerii odată cu înlăturarea implicării afective complete. Ajungându-se la concluzia că fiecare folosește mașina pentru scopurile programate- prin urmare, aparent rașionale. [apud 16]

În continuare, autorul se întrebă dacă aceste considerații, referitoare la natura tehnică a distructivității moderne la scară largă, ar duce la faptul că omul tehnic contemporan nu este motivat de distrugere. [17]

Dacă pe de o parte, progresul tehnico-științific reprezintă pârghia esențială pentru ridicarea nivelului economic al fiecărei națiuni și influențează hotărâtor adaptarea întreprinderilor dintr-o țară la modificările care au loc pe plan mondial. Pe de altă parte, se evidențiază un efect negativ asupra omenirii din mai multe perspective, dar mai grav este ruptura de comunicare reală și axarea pe cea virtuală, deficiențe în dezvoltarea proceselor psihice cognitive, inteligență emoțională scăzută etc.

Observăm tot mai mult evidența problemelor contemporane [18, pp.9-11] ce dovedesc faptul că, atât tehnificarea cât și a felului cum este utilizată, duce la autodistrugere.

În epoca noastră tehnologia, având ca instrument mașina, a depășit măsurile suportabile pentru om. Și deși pare că omul stăpânește lumea prin mașini, susține E. Fromm, în realitate este stăpânit împreună cu lumea, de mașini și de logica mecanicistă. Mecanicismul a devenit o tumoare care amenință nu doar civilizația din care a provenit, ci și omenirea care a creat-o. Precum tumoarea care apare în organism, se dezvoltă pe seama acestuia, până când îl epuizează și îl distruge, tot astfel și mecanicismul duce omul și civilizația lui la distrugere și dispariție. [19]

De regulă se remarcă faptul că, pentru refacerea unui mai bun echilibru cultural, pe lângă progresul tehnologic este nevoie și de progresul moral. Dar cand omul se mișcă egocentric, progresul moral este subminat. [20]

De aceea, este firesc ca studenții să cunoască, să fie pregătiți și să aplice în practică comportamentul etic și responsabilitatea socială, prin procesul de învățare universitar, unde cursurile trebuie să reprezinte tipuri de valori transdisciplinare cu un accent pe

umanizare, fapt ce va asigura înțelegerea și soluționarea problemelor contemporane.

În acest sens, este important comportamentul etic, gândirea filosofică asupra vieții, ce a devenit o cerință incisivă și universală pentru supraviețuirea omenirii.

Dacă admitem că lumea în care trăim are o problemă politică, ori o problemă ecologică, sau o problemă de securitate mondială, etc., putem conchide - soluționarea tuturor acestor probleme depinde de modul în care este percepută și rezolvată problema morală, promovată intens încă de filosofii antici.

Misiunea de baza a oamenilor de știință în proiectarea de noi tehnologii, este de a aplica cunoștințele într-un mod care să păstreze universul în care trăiește. Iar educația, are menirea să contribuie la educarea unei personalități apte de a prevedea pentru a preveni, de a declanșa schimbarea pozitivă atât la nivelul propriului eu, cât și în afara sa [21, p.27]. Aceasta poate fi concepută ca o reconstrucție permanentă a existenței și experienței viitoare, ceea ce îl face pe omul mileniului III să corespundă, la un nivel superior expectanțelor sociale de înnoire și îmbogățire culturală, dar și capabil a soluționa problemele contemporane.

Analiza dezavantajelor și a avantajelor progresului tehnologic este importantă pentru a putea alege o variantă care să nu ne afecteze viitorul. Omul trebuie să controleze tehnologia și nu tehnologia pe om. Dar pentru aceasta este nevoie de responsabilitate, să gândească asupra beneficiile pe termen scurt și implicațiile pe termen lung ale fiecărei acțiuni umane.

În esență, tehnologia va avea întotdeauna aspecte pozitive cât și negative, deoarece depinde de ce se utilizează tehnologia și cine o folosește. De aceea, este necesar să **îmbunătățim morala în instituțiile de învățământ și ulterior pe piața muncii**, prin a oferi modele pozitive, prin care tineretul și întreaga societate să-și consolideze credința că **prin educație, efort, muncă, creativitate, corectitudine**, fiecare se realizează în planul aspirațiilor sale și contribuie la **dezvoltarea țării pe coordonatele unei perspective clar definite**.

De aceea, modelul de specialist pe care trebuie să-l producă universitatea, este de a fi angajat într-o rapidă schimbare: de la un utilizator de cunoștințe și tehnici la un inovator, creator de noi tehnici, aplicator de cunoștințe dar și comportament etic. De aici și noile cerințe față de procesul de formare.

C. Lazari [22, p.96] confirmă faptul că conținutul reinnoit al Strategiei Lisabona, concretizat în Parteneriatul pentru creștere și dezvoltare 2005, prevede o mutare a accentului *de la indicatorii cantitativi ai creșterii economice spre relevarea rolului și importanței indicatorilor sociali ai dezvoltării și ai impactului acestora în asigurarea echilibrului și liniștii în societățile europene, a modernizării sistemului social european.*

În concluzie, atât problemele mari cât și cele mici reclamă, în mod obligatoriu, recursul la etică și morală, fapt promovat de Consiliul UE încă din 1999 [23, p.4], iar inginerul, datorită *inteligenței artificiale*., pentru a fi de succes și performant este nevoie de a deține competențe ca: *etica, inteligența emoțională și inteligența socială*. Argumentele prezentate mai sus dovedesc faptul că prin disciplinele socio-umane, educă specialistului în devenire faptul că știința, dezvoltarea tehnicii etc **sunt pentru om – paradigmă universală și nu invers.**

Note bibliografice:

1. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” din Republica Moldova, 2014; http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_1112_STRATEGIA-EDUCATIA-2020.pdf (văzut la 22.02.2020);
2. Hadăr A., Educația-trecut, prezent, viitor. <https://cttpolitech.wordpress.com/2012/09/16/educatia-trecut-prezent-viitor/> (vizualizat 17.01.2020);
3. Dorogan V., Todos P., Între trecut și viitor: problemele educației universitare în republica moldova, 2008, p.11-19 http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/1474/MI_2008_1_pg_11_19.pdf Sequence= 1&isAllowed=y (vizualizat la 27.05.2020);

4. Lazăr C., Etica universitară. În: Tribuna discuțională pp.95-99. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/15.Etica%20universitara.pdf; (vizualizat la 11.05.2020);
5. Polin R, Ethique et politique. Paris: Edition Sérey, 1968;
6. Filosofia neokantiană în texte. – București: Editura Științifică, 1993, p.139
7. Ibidem, p.139
8. Lungu V., Etica Profesională. CEP.USM, 2011. ISBN:978-9975-71-103-6;
9. Lazăr C., op.cit. p.97
10. Roșca L. Etica profesională: semnificații, actualitate, impactul asupra activității profesionale a funcționarilor publici În: Revista științifico-practică nr.1 2015 p.10-22 <http://irim.md/wp-content/uploads/2018/02/1-Rosca-2.pdf> (văzut la 12.05.2020);
11. Ibidem, p.13.
12. Lungu V., op.cit. p.4
13. Progresul tehnic-științific și rolul lui la intensificarea producției. Disponibil: <http://referatreferate.blogspot.md/2015/01/progresul-tehnic-stiintific-si-rolul.html> (văzut la 22.05.2020);
14. A patra revoluție industrială. Disponibil: <http://stiintatehnica.com/patra-revolutie-industriala-8-previziunidespre-schimbarea-lumii/> (văzut la 15.06.2020);
15. Fromm E., Anatomia distructivității umane. Trad, Oana Maria Nica. București: Ed. Trei, 2015;
16. Ibidem
17. Ibidem
18. Lungu V., Educația prospectivă și problematica contemporană. În Didactica Pro... nr.4 (56), Chișinău: Ed.Copyright Centrul Educațional ProDidactica. 2009, p. 9-11;
19. Fromm E., op.cit.
20. Ibidem
21. Cojocariu, V.-M., Educație pentru schimbare și creativitate, Buc., EDP, 2003;
22. Lazări C., op.cit. p.96
23. Codul European de conduită pentru integritatea politică a reprezentanților aleși locali și regionali. Op.cit. p.4.